

**Трета годишна средба на
НВО што работат на полето
на животната средина**

**Хотел "Макпетрол"-Струга
21-23 мај 2004**

Содржина:

Содржина.....	2
Д Н Е В Е Н Р Е Д	3
ЛИСТА НА УЧЕСНИЦИ	4
ПРЕСТАВУВАЊЕ НА МЕТОДОТ НА ОТВОРЕН ПРОСТОР	7
ИЗВЕШТАИ ОД ДИСКУСИИТЕ НА УЧЕСНИЦИТЕ НА СРЕДБАТА	10
Оценување на средбата.....	23

ДНЕВЕН РЕД

Датум на одржување: петок 21 - недела 23 мај, 2004
Место: Хотел Макпетрол, Струга
Тема: **Еколошките НВОи и локалните избори**
Метод на работа: Технологија на Отворен Простор

Петок	
14.00	Поаѓање кон Струга (од пред Дрводекор)
18.00 - 18.30	Добредојде и запознавање на учесниците
18.30 - 18.50	Презентација на НСМ одржан во Унгарија
18.55 - 19.25	Презентација на Работната група за позеленување на локалните избори за студискиот престој во Холандија
19.30 - 20.15	Презентација на чекори за креирање јавна кампања
20.15	Вечера
Сабота	
09.00 - 09.15	Презентација на Работната група за отпад
09.15 - 10.00	Презентација на методот: Технологија на отворен простор
10.00 - 14.00	Технологија на отворен простор (работа во групи)
	Сесија 1
	Сесија 2
	Кафе пауза
14.00 - 16.00	Ручек
16.00 - 18.30	Технологија на отворен простор (продолжува)
	Сесија 3
	Сесија 4
18.30 - 19.30	Вечерни вести
19.30	Вечера
21.00	Мултимедијална презентација на материјали на НВО (опција)
Недела	
09.30 - 12.00	Технологија на отворен простор (продолжува)
	Сесија 5
12.00 - 12.30	Кафе пауза
12.30 - 13.30	Завршни забелешки, евалуација, затворање
13.30 - 14.30	Ручек
14.30	Заминување кон Скопје

Напомени:

Оние учесници кои што ќе доаѓаат со превоз организиран од Милиеуконтакт Оост Еуропа треба да се пријават на 02 / 3298 178 најкасно до четврток до 15.00 часот. Превозот тргнува од Скопје преку Велес, Прилеп, Битола, Ресен до Струга.

На останатите учесници кои што ќе доаѓаат со сопствен превоз ќе им бидат покриени патните трошоци во износ на автобуска карта.

Секоја организација ќе има можност за постер презентација на своите активности. Пријавувањето за овие презентации ќе биде во петок после вечерата.

ЛИСТА НА УЧЕСНИЦИ

Бр.	Име и презиме	Организација/Место	Телефон	Е-маил адреса
1	Савковиќ Ратко	Движење за околината Молика - Битола	047 232 469; 070 474 153	molika@mt.net.mk
2	Петар Андонов	Движење за околината Молика - Битола	047 232 469	molika@mt.net.mk
3	Методија Саздов	РГПЛИ	075 416 111	msazdov@mt.net.mk
4	Татјана Љапова	Друштво на родители за грижа за здраво поколение - Велес	043 224 769	tanjalj@yahoo.com
5	Александра Танурова	РГПЛИ	070 505 021	atanurova@yahoo.com
6	Мартин Мариноски	РГПЛИ	070 304 824	martin@mcoe.org.mk
7	Кирил Маневски	Интердисциплинарни студии по инженерство на животната средина - Скопје	02 2044 167; 075 615 174	naviestoks@yahoo.com
8	Бардул Марку	РГПЛИ и Е.Д.Дешат-Дебар	070241 070	bardhzlm@yahoo.com
9	Јулијана Симоновска	МКОЕ-локална канцеларија во Македонија	02 3298 178	julijana@mcoe.org.mk
10	Зоран Зарински	Е.Д.Виножито - Штип	032 392 924; 070 687 817	zzarinski@mt.net.mk
11	Маријана Иванова	Н.П.Е.Ц. ЕРИНА - Скопје	070 709 289	mivanova@soros.org.mk centererina@hotmail.com
12	Ана Чоловиќ	Еко-свест Скопје	02 3217 247	ana@ekosvest.com.mk
13	Владимир Карчицки	Проактива - Скопје	070 600 612	kac@proaktiva.org.mk
14	Влатко Трпески	Ц.Е.К.Еконет - Скопје	02 3216 051	contact@eko.net.mk
15	Љупка Постолова	МКОЕ-локална канцеларија во Македонија	070 778 751	ljupka@mcoe.org.mk

16	Главинчески Марјан	И.О. Крсте Јон - Струга	070 729 333	marjang@esmak.com.mk
17	Никола Кукунешоски	И.О. Крсте Јон - Струга	070 794 889	greencenter@yahoo.com kukunes@yahoo.com
18	Александар Кукулев	Е.Г.Греен Поњер- Велес	043 232 260; 070 516 907	greenponjermk@yahoo.com
19	Јана Лозаноска	Еко- мисија - Скопје	02 3063 678; 070 715 353	jana.l@mt.net.mk janacleo@hotmail.com
20	Игор Славкоски	МКОЕ-локална канцеларија во Мекедонија	070 212 557	
21	Александра Димова	Проактива - Скопје	02 3215 881; 070 798 449	ani@proaktiva.org.mk
22	Златко Самарџиев	МКОЕ-МК	02 3298 178	zlatkos@soros.com.mk
23	Цхрис Ван Де Санден	Милиеуконтакт ООСТ Еуропа Амстердам	0031206392716	c.vandesanden@milieukontakt.nl
24	Наташа Гинова	Биосфера - Битола	047 234 973; 070 838 733	biosfera@mt.net.mk natasaginbt@mt.net.mk
25	Нешад Аземовски	Биосфера - Битола	047 234 973; 070 725 597	biosfera@mt.net.mk
26	Марија Јанковска	Еко-вест - Скопје	02 3217 247	marijamane@yahoo.com
27	Јана Никодиновска	Н.П.Е.Ц. ЕРИНА - Скопје	02 3238 404	centererina@hotmail.com seedp@freemail.com.mk kpotic@yahoo.com
28	Катерина Потик	СЕЕДП - Скопје	070 502 093	kpotic@yahoo.com
29	Елена Ѓошевска	Е.Д. Флора- Крива Паланка	031 374 345	eli_d16@mail.com
30	Андријана Јакимовска	Е.Д. Флора- Крива Паланка	031 375 379	ane86@mail.com
31	Влатко Огњановски	Коцка-Скопје	070 243 427	vlatko@unet.com.mk
32	Зорица Секуловска	Е.Д.Кладенец - Пехчево	033 441 842;	edkp@mt.net.mk
33	Александра Ѓорѓиевска	Е.Д.Кладенец - Пехчево	033 441 842; 070 650 412	edkp@mt.net.mk aleksandra77@mt.net.mk

34	Александар Караев	МКОЕ-МК	070 343 375	akaraev@mt.net.mk
35	Миле Трајков	Е.Д. Планетум - Струмица, РГО - Скопје	034 331 416	planetum@mt.net.mk
36	Јасна Шоптрајанова	НВО Јунона	070 232 463 02 3071 773	jasna@culture.in.mk
37	Наташа Стојковска	МКОЕ-МК	070 361 878	natasas@isc.org.mk
38	Виолета Ќурчиева	Радио Скопје		
39	Слаѓана Настеска	МИА		
40	Весна Стружанчева	Н.П.Е.Ц. ЕРИНА - Скопје	02 3238 404	centererina@hotmail.com

ПРЕСТАВУВАЊЕ НА МЕТОДОТ НА ОТВОРЕН ПРОСТОР (OPEN SPACE TECHNOLOGS - OST)

ЦЕЛ:

Овозможува неограничен број на луѓе да се сретнат, дискутираат за прашања кои длабоко ги засегаат, да ги здружат и подобрат нивните знаења, и кога е можно да развијат планови за акција.

АВТОР: Harrison Owen

ШТО Е ТОА?

ОСТ е метод за организирање на средба или конференција која е флексибилна и во која што самите учесници создаваат програма на работни сесии. Во овие симултани сесии, луѓето дискутираат за теми кои нив ги засегаат, истражуваат прашања и можности и наоѓаат нови патишта за идни чекори. При ваков настан се собираат луѓе, често во голем број, претставувајќи различни групи со различни гледни точки и размислувања, каде што истите разменуваат и развиваат планови за креативна и заедничка акција.

Овој пристап на работа се покажува посебно ефективен кога се користи за решавање на комплексна проблематика за краток временски рок, и кога се очекуваат иновации како краен резултат. Предуслов е темата која се разработува да ги засега сите присутни и да имаат некакви предзнаења. Групата може да се состои од неограничен број на учесници, од 12 па се до 1000 или дури и повеќе. Добро е учеството да биде на доброволна основа, секако кога за тоа има можност. Настанот исто така може да трае колку што има потреба за тоа, но заради практични и финансиски причини обично трае еден, два или три дена. Целиот настан би требало да го води еден водител, но секако може да се спроведе и со тим од двајца водители.

РЕЗУЛТАТ

Секоја работна група за време на настанот изготвува комплет на напишани извештаи, по еден од секоја сесија, кои обично содржат и насоки за акција. Процесот на акционо планирање би можел да се доработи и после состанокот, со создавање на тимови за спроведување на активностите.

СТРУКТУРА И ДИНАМИКА

ОСТ е базирана на сознанијата дека организациите и системите кои имаат јасна цел и желба да создадат нешто ново, при овој вид на работа покажуваат поголема ефикасност и мотивираност за постигнување на нивните цели. Учесниците едноставно се покануваат да се појават, да бидат присутни, да бидат искрени и резултатите се постигнуваат спонтано.

КАКО ТЕЧЕ ПРОЦЕСОТ ?

1. Столиците се местат во КРУГ со што се овозможува добра комуникација, и при тоа не се поставуваат маси. По поставувањето на учесниците во круг и по објаснувањето на темата и процесот, водителот ги поканува сите кои сакаат да предложат тема за дискусија. Предлагачите доаѓаат во средината на КРУГОТ, на лист хартија ја запишуваат темата која ја предлагаат за дискусија (најдобро е темата да биде во форма на прашање), своето име и местото каде ќе се одвива таа дискусија, а потоа го лепат листот на местото на сидот наречено **ОГЛАСНА ТАБЛА** (или **СИД НА ДНЕВНИОТ РЕД**). ОГЛАСНА ТАБЛА на почетокот е исцртан простор со линии кои формираат празни полиња на кој се нанесени часовите. Со поставувањето на листовите со предлози на празните полиња од ОГЛАСНАТА ТАБЛА, се формира и дневниот ред на средбата.

Сите кои предложиле теми ќе бидат “лидери” на групите и ќе имаат задача да се погржат за нивната сесија (дискусијата и заклучоците да бидат донесени од сите учесници во таа работна група), да задолжат член од групата кој ќе ги забележува сите дискусии и да водат сметка дали извештајот од нивната група е поставен на ѕидот наречен **ВЕСТИ**.

2. Кога сите предлози се понудени, водителот ги поканува учесниците да се запишат на оној лист со тема за која се најзаинтересирани да кажат или да научат нешто и да превземат сопствена одговорност за нивниот распоред за учество во различни дискусии огласени на Огласната табла, раководејќи се со Законот на двете нозе.
3. Групите ја започнуваат дискусијата секоја на различно место предложено од лидерот на групата. По завршувањето на дискусијата, членот од групата кој ги забележувал сите дискусии, го внесува извештајот во компјутер, го печати и го поставува на ѕидот за ВЕСТИ.
4. На крај сите учесници неколку часа пред завршувањето на средбата ги споделуваат заклучоците, увидите, клучните работи кои ги научиле за време на средбата како и следните чекори кои планираат да ги превземат без дискусија.
5. По завршувањето на средбата до сите учесници се испраќаат сите извештаи, создадени за време на средбата, а секако и контакт адресите на сите кои учествувале на средбата.
6. За цело време на средбата, учесниците се придржуваат на 4-те **ПРИНЦИПИ** и **ЕДЕН ЗАКОН** на ОСТ, кои им овозможуваат на учесниците да останат фокусирани кон темите и настанот како и да бидат свесни дека мудроста за разрешување на загатнатите теми е присутна во просторијата.

ПРИНЦИПИ НА ОСТ

КОЈ И ДА СЕ ПРИКЛУЧИ НА ГРУПАТА, ДОБРЕДОЈДЕН Е (присуството е врз доброволна основа)

Секој кој ќе биде заинтересиран да учествува во одредена група за дискусија е вистинскиот човек, кој најмногу ќе допринесе во таа дискусија, затоа што таа тема најмногу го засега. Идејата не е да се формираат што поголеми групи, ниту пак групи со ист број на учесници, туку тие што ќе учествуваат да бидат доволно заинтересирани за темата и желни да научат нешто од другите но исто така да ги споделат искуствата и знаењата кои тие самите ги поседуваат.

ШТО И ДА СЕ СЛУЧИ Е ТОКМУ ТОА ШТО ТРЕБАЛО ДА СЕ СЛУЧИ (остави нештата да се случуваат надвор од твоите очекувања)

Овој принцип укажува на важноста на тоа да се биде над однапред зацртаните распореди и очекувања. Овој принцип исто така насочува кон целата постоечка енергија кон темата која се обработува, и не дозволува да се застане зад одредени ставови за тоа што би требало или што би можело да се случи. Што и да се случи е во ред поради тоа што тоа е резултат на одреденото ниво на избор, страст и обврзаност на учесниците.

КОГА УЧЕСНИЦИТЕ ОДЛУЧУВААТ ДА ЗАПОЧНАТ СО РАБОТА ТОГАШ Е ВИСТИНСКОТО ВРЕМЕ (инспирацијата не признава временски ограничувања)

Креативните идеи се појавуваат во одредено време, а нашата задача е да го дадеме својот придонес и да влеземе во креативниот тек, кога тоа спонтано ќе започне. Само затоа што една средба е закажана за во 10:00 или во 1:00 или пак во 15:00 часот, не е гаранција дека нешто корисно ќе се случи токму во тоа време. Кога и да започне работата на групата е вистинското време.

КОГА ЌЕ ЗАВРШИ, ЗАВРШЕНО Е (ако веќе нема што да се каже, треба тоа да се остави)

Креативноста си има свој ритам. Исто така и групите. Вниманието треба да се обрне кон текот не креативноста, не кон часовникот. Замислите кога една средба би била замислена да трае 2 часа, а целата работа би завршила за 1/2 час? Зошто едноставно да не се прекине со работа? Или пак замислете кога би имале корисна и продуктивна дискусија која го преминува одреденото временско ограничување. Нема причина да се прекине дискусијата. Затоа би можело да се чека до наредната сесија на работа во групи, но никако не треба да се остави работата за која во почетокот учесниците се здружиле незавршена.

ЗАКОН НА ОСТ

Во текот на работата се користи само **еден** закон, а тоа е **Законот на Двете Нозе**. Тоа значи дека единствено учесниците се одговорни за тоа со какво искуство ќе се здобијат за време на средбата. Никој нема да укаже на тоа што смеат а што не смеат учесниците да направат. Нема никој да биде обвинет ако нештата не течат така како се посакувало. Изборот и моќта да се променат нештата е на учесниците. Тие стојат на нивните две нозе и "гласаат со нивните нозе". На пример, ако некој се наоѓа во некоја одредена работна група и почувствува дека дискусијата не го засега, наместо да се жали, едноставно "гласа со неговите нозе" и со нив си оди и и се придружува на некоја друга група каде што сигурно ќе биде попродуктивно ангажиран. Ако некој се наоѓа во ситуација да не учи ниту пак допринесува во нешто, тогаш тоа е негова одговорност да го употреби Законот на двете нозе да оди на друго место. Исто така ако учесникот сака да посети друга група и да го даде својот допринос во работата на друга тема овој закон му го овозможува тоа.

Секако ефикасноста на овој метод, најдобро може да се почувствува за време на користењето на ОСТ. Се надеваме дека токму Вие ќе ја имате таа можност.

ИЗВЕШТАИ ОД ДИСКУСИИТЕ НА УЧЕСНИЦИТЕ НА СРЕДБАТА

ТЕМИ НА ДИСКУСИЈА:

1. Иницирање на политичко кафе или друг вид на комуникација со политичарите;
2. Јавно учество во работата на органите на локалната самоуправа;
3. Јавен настап на НВО против политичките партии;
4. Како да се справиме со притисоците од политичките партии;
5. Важноста на доброто комуницирање во кампањата за локалните избори;
6. Какви видови на обуки/помош се потребни на НВО за успешни кампањи;
7. Како да се анимираат медиумите во подршката на НВО за наметнување на прашањата поврзани со животната средина на политичките партии;
8. Коалиција-координација на национално ниво;
9. Развивање на централна порака за проектот за позеленување на локалните избори;
10. Актуелни прашања за кои би лобирале кај идните градоначалници;
11. Информирање на граѓаните за програмите на кандидатите за градоначалници од аспект на животната средина;
12. Екологија-економија -локален развој.

Извештај бр.1

Тема на дискусија:

Иницирање на политичко кафе или друг вид на комуникација со политичарите.

Учесници:

Елена Гошевска, Андријана Јаќимовска, Бардул Марку, Мартин Мариноски, Александра Танурова, Кирил Маневски и Никола Кукунешоски.

Сесија:

10:00-13:00

Место:

Тераса

По презентацијата за студискиот престој во Холандија и искуставата за организирање на политички кафеа се дискутираше за тоа дали во Македонија може да се организира и функционира ваков вид на кафе.

Цел:

Целта на организирање на ваков вид на кафе во Македонија би била да се воспостави неформален дијалог помеѓу граѓаните и политичарите, да се направи чекор напред во однос на отвореноста и транспарентноста за јавно поставување и дискутирање на темите кои ги засегаат граѓаните.

Дискусиите за ова прашање беа различни и опширни, со учество на сите членови на работната група. Кај некои постоеше сомневање за успешно реализирање на еден ваков проект, под претпоставка дека политичарите нема да се огласат на поканата за учество, но имаше и размислувања кои беа оптимистички во однос на функционирањето на политичкото кафе во Македонија.

Како можна идеја се истакна предлогот за организирање на политичко кафе еднаш месечно во различна општина. Со идеја прашањата, темата и учесниците да бидат избрани локално. Исто така, беше предложено ваквите кафеа да бидат неформални, релаксирани со музика или друг вид на забава.

Овој проект кој е од јавен интерес за граѓаните на Македонија би можел да конкурира за финансиска поддршка од Советот за радиодифузија.

Заклучоци:

На крај групата се согласи дека во Македонија може да се организира ваков вид на политичко кафе, само доколку постои добра организација, темелно обработена тема и прашања, со избрани компетентни, повикани и интересни соговорници. Секако сето ова не би било возможно доколку не се набават финансиски средства за проектот.

Извештај бр.2

Тема на дискусија:

Јавно учество во работата на органите на локалната самоуправа.

Учесници:

Весна Стружанчева, Јана Никодиновска, Маријана Иванова, Јана Лозаноска, Александра Димова, Слаѓана Шоптрајанова, Виолета Курчиева и Кирил Маневски.

Темата беше предложена од членка на НПЕЦ ЕРИНА, а поводот е досегашното искуство од работата на Правниот центар за животна средина во комуникацијата со органите на управата (на локално и државно ниво), кое покажува дека многу е тешко да се оствари јавно учество во работата на овие органи.

Работната група ги даде следните предлози:

- Да се потсетат органите на самоуправата за правата на јавно учество кои произлегуваат од Архуската Конвенција
- Да им се достави на сите органи копија од Конвенцијата ;
- Да се информираат за постоење на мрежата Еко-нет ; да доставуваат информации и да бидат вклучени во мејлинг-листата на Еко-нет
- Да се состави листа на експерти и таа да им се достави на локалните органи, со цел да консултираат по одредени прашања поврзани со животната средина
- Да се доставуваат редовни информации до граѓаните од локалната самоуправа, преку: јавен оглас, на огласна табла, или веб-страница
- Локалната самоуправа да издава неделен информатор за граѓаните
- Да се испита можноста да се врати претставник од НВО во работата на Парламентраната комисија надлежна за животната средина.

Цел:

- Поголема транспарентност на органите на локалната самоуправа
- Да се слушне мислењето на НВО

Извештај бр.3

Тема на дискусија:

Јавен настап на НВО против политичките партии.

Учесници:

Зоран Зарински, Александра Танурова, Зорица Секуловска, Мартин Мариноски, Катерина Потик и Ана Чоловиќ.

Пристап на јавен настап:

- Собирање и анализа на релевантни факти и информации
- Претставување на тие податоци пред надлежните власти или институции и претставување на тој процес пред јавноста;
- Доколку надлежните институции не најдат за потребно во таа комуникација со НВО да го решат проблемот, тогаш НВО излегуваат во јавноста со јасно посочување на институцијата која не сака да работи на разрешување на тој проблем; (напомена: треба да се внимава на моментот кога да се превземе овој чекор)
- Се претпоставува дека претходната фаза ќе допринесе за решавање на проблемот, но доколку не тогаш НВО може да превземат и некои порадикални чекори како на пр. Јавни протести, демонстрации, еко-тероризам

Случајот на Македонија

- Преголема партизираност
- Големи притисоци од страна на политичките партии
- Нефункционарање на државниот систем
- Долгорочен процес на изградба на институциите

Потреба за:

- Промена на свеста и кај граѓаните и кај претставниците на политичките партии
- Активно делување на сите актери за изградба на системот.

Извештај бр.4

Тема на дискусија:

Како да се справиме со притисоците од политичките партии?

Учесници:

Никола Кукунешоски, Кирил Маневски, Ана Чоловиќ, Марија Јанковска, Катерина Потик, Александар Кукулев, Миле Трајков.

Сесија:

15.20-16.15

Како резултат на досегашното искуство на НВО-ите со притисоците кои им биле вршени од страна на политички партии произлезе потреба од дискусија како во иднина НВО-ите би требало да се справуваат со овие притисоци.

За време на дискусијата беа пренесени искуства од реални закани на политички партии врз членови на НВО-И, како и примери кога властите не ги извршуваат своите задолженија за заштита на животната средина, иако НВО-ите иницираат и постапки против нив.

Заклучоци:

- Претставниците на НВО-ите да не заземаат страни во процесот на градење на став за одредени прашања кои на било кој начин можат да се поврзат со политичките партии;
- Разговараат и размислуваат сталожено и со ладна глава при секој притисок со цел реално и детално да се објаснат деталите за кои сметате дека можат да предизвикаат наметнување на притисоци;
- Воспоставување на блиска соработка со претставници на локални печатени и/или електронски медиуми со цел истите да овозможуваат непречена и исцрпна презентација на ставовите на НВО-ите;
- Транспарентност на НВО-ите за наметнатите притисоци од политичките партии доколку се случат, преку прес конференции, новинарски текстови сл.;
- Организирање на јавни настани, митинзи и слично во локалната заедница со заеднички настап на локалното население и НВО-ите;
- Користење услуги и/или консултации од НВО-и со меѓународен карактер кои работат во сферата на правото од типот на Хелсиншки комитет и др.;
- Поддршка на други НВО-и подготвени да го прифата предизвикот;
- Не прифаќање и дезориентирање на барањата наметнати од структурите на политичките партии.

Извештај бр.5

Тема на дискусија:

Важноста на доброто комуницирање во кампањата за локалните избори.

Учесници:

Крис Ван Де Санден, Јасна Шоптрајанова, Маријана Иванова, Јана Никодиновска, Елена Гошевска, Андријана Јакимовска, Влатко Огњановски.

Темата за оваа работна група беше иницирана од Крис Ван Ден Санден, кој како посматрач од страна забележал дека во Македонија постои тенденција работите да не се кажуваат јасно и кусо, па како последица на тоа, луѓето честопати не се разбираат меѓусебно.

Во дискусијата, се изнесоа мислења дека тоа е последица на традиционалниот начин на размислување - луѓето не се навикнати самите да ги донесуваат одлуките и да го оформираат своето мислење, туку повеќе имаат "менталитет на група"; има многу малку случаи на ангажирани поединци, кои истапуваат во јавноста со свое конкретно мислење и конкретни барања, предлози, препораки и слично.

Со цел да се подобри комуницирањето и да се артикулираат јасно пораките од НВО секторот до кандидатите и до јавноста во текот на овие избори, беше развиена дискусија, која ги даде следните предлози:

- Да се воспостави подобра и појасна комуникација меѓу самите НВО како и меѓу НВО и политичарите
- Да се формулира јасна и куса централна порака
- Пораката од централната координативна група РГПЛЕ да се прилагоди на локалните потреби и локалните заинтересирани страни
- Да се креира слика на идеален кандидат, со листа на конкретни решенија кои ние би сакале да ги видиме во една кандидатска кампања (евентуално, тоа да се вклучи како елемент во предложената идеја за проект од страна на ЕРИНА, Проактива и Еко-мисија, за анализа на програмите на кандидатите)
- Да се вклучи во некоја од обуките вежба за кусо и јасно изразување на одредена порака, а евентуално и од РГПЛЕ да се креира мал потсетник/водич/упатство како јасно и конкретно да се изрази одредена порака/препорака/барање.

Извештај бр.6

Тема на дискусија:

Какви видови на обуки/помош се потребни на НВО за успешни кампањи.

Учесници:

Јана Лозаноска, Владимир Карчицки, Нешад Аземовски, Марија Јанковска, Влатко Трпески, Александра Димова, Наташа Гинова, Бардул Марку, Игор Славковски.

Сесија:

10.50-11.40

Како конкретни предлози за обуки се:

1. Местото и улогата на еколошките НВОи во демократските општества
2. Обука на еколошките НВОи за делот на законите за децентрализација кои третираат проблематика на животната средина
3. Обука за правните аспекти - обврски и ингеренции на локалната власт во делот на животната средина
4. Лобирање и застапување
Групата констатира дека е потребно:
  1. Да се организираат регионални средби на еколошките НВОи за трансфер на информации во врска со третата национална средба и донесените заклучоци
  2. Обуките да се на регионално ниво
  3. Да се направи проценка на ресурсите со кои располагаат заинтересираните НВОи за позеленување на изборите - човечки, технички, материјални и финансиски

Што е потребно покрај обуките ? - беше прашањето од Игор Славковски.

- База на податоци за нашите контакти со политичките партии и подмладците на политичките партии
- Контакт лице и заменик за секој од регионите за координација и комуникација со Работната група за позеленување на изборите
- Формирање на сахоо група
- Да се разработи структурата и на национално ниво да има 5 до 6 региони
- Да се зајакни работата на еколошките НВОи во Тетово и Гостивар, да се пронајдат, зајакнат и едуцираат.
- Да се направи проценка на техничките ресурси на еколошките НВОи по региони
- Сите активности да се координирани и истите да имаат унифицираност и препознатливост
- Да се креира структура за имплементација на активностите за позеленување на изборите на национално ниво
- Информирање на јавноста и меѓусебна координација

Како ние ја гледаме улогата на МКОЕ во процесот на позеленување ?

- Консултативна и генератор на иницијалната енергија за изнаоѓање финансиски средства.

Извештај бр.7

Тема на дискусија:

Како да се анимираат медиумите во подршката на НВО за наметнување на прашањата поврзани со животната средина на политичките партии.

Учесници:

Слаѓана Настеска, Виолета Шоптрајанова, Александра Танурова, Тања Љапова, Кирил Маневски, Александар Кукулев.

Сесија 4

10:45 - 12:30

Место:

Тераса

Прашања:

Што прават НВОи за подобра комуникација на релација НВО-медиуми?
Колку НВОите се спремни редовно да известуваат и доставуваат информации до медиумите за конкретно прашање од областа на заштита на ЖС ?

Заклучоци:

Секоја НВО треба да дефинира свој принцип и стратегија за подобра комуникација со медиумите и поголема транспарентност (мора да постои Пресс-материјал, архивирање на секој материал објавен за нив).

Да се одреди способен човек кој секогаш би бил достапен на медиумите за било каква информација.

Да се дефинираат методи кои би го привлекле вниманието на медиумите

Доколку медиумите не се појават на настан од јавен карактер не НВОи, НВОи треба да го документираат и фотографираат настанот и да ја испратат таа документација со остар текст до сите медиуми;отворени писма преку медиумите

Користење на листата неновинари на ЕКО-нет.

Фацилитатор :Слаѓана Настеска-МИА
Записничар: Кирил Маневски-ИС ИЖС

Извештај бр.8

Тема на дискусија:

Коалиција-координација на национално ниво.

Учесници:

Нешад Аземовски, Наташа Гинова, Весна Стружанкова, Александра Димова, Владимир Карчицки, Јана Лозаноска, Слазѓана Настеска, Виолета Курчиева, Влатко Трпески. Во работата на групата се приклучија Бардил Марку и Александра Танурова.

Сесија:

15.30-16.45

Цел на работната група беше да ги согледа можностите за координација на активностите на еколошките НВО на национално и локално ниво во пресрет на локланите избори во Република Македонија 2004.

Нешад Аземовски и Наташа Гинова од Биосфера - Битола, ја презентираа платформата за формирање ЕКО КОНЗОРЦИУМ.

Идејата на платформата е да иницира формирање национална коалиција на еколошките организации во функција на позеленување на локалните избори но и за понатамошно заедничко дејствување на еколошките невладини организации.

Од страна на Владимир Карчицки беше предложено, а од страна на групата прифатено, да се промени името од ЕКО КОНЗОРЦИУМ во **КОНЗОРЦИУМ ЗА ЗАШТИТА И УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.**

Заклучок од дискусиите е дека е потребна координација и дека тоа е единствениот начин на заедничка соработка во остварувањето на заедничката цел.

Групата ги дефинира конкретните чекори кои ќе генерираат критична енергија за реализација на идејата за координирање на активностите:

1. Да се подготви соопштение и истото да се дистрибуира преку ЕКО НЕТ (Нешад Аземовски, Наташа Гинова - Биосфера) ;
2. Да се подготви формулар за членство во конзорциумот (Александра Димова - Проактива);
3. Да се креира сахоо група за координација и меѓусебно информирање (Владимир Карчицки - Проактива);
4. Да се креира структура на конзорциумот, механизам за донесување одлуки и стратегија за финансирање (Нешад Аземовски - Биосфера и Јана Лозаноска - Еко мисија);
5. Конзорциумот да дизајнира предлог проект за позеленување на локалните избори. Финансиска поддршка да се побара од други донатори, а активностите синергетски да се поврзат со активностите на работната група за позеленување на локалните избори и проектите кои се реализираат со финансиска поддршка на МКОЕ.
6. Конзорциумот да започне со активности за организирање на 4^{та} национална средба на еколошките невладини организации која би се одржала на 22 мај 2005 година со учество на претставници од Министерството за животна средина, бизнис секторот и локалната власт.

Извештај бр.9

Тема на дискусија:

Развивање на централна порака за проектот за позеленување на локалните избори.

Учесници:

Влатко Огњановски, Мето Саздов, Тања Љапова, Сандра Танурова, Наташа Гинова, Нешад Аземовски, Мартин Мартиноски, Влатко Трпески, Владимир Карчицки-Кац, Катерина Потик, Никола Кукунешоски.

Сесија:

10:00 - 13:00 часот

Место:

Тераса.

Централна порака = проблем / решенија / насока
Изјава за мисијата на кампањата, 50-100 зборови,
Јасна/ конкретна/ насочена/ прецизна/ реална/ предизвикувачка/ провокативна
Таа е во интерес на јавноста

Цел на кампањата

Да се влијае врз кандидатите за градоначалник, грижата за Животната средина да се најде како една од главните точки во нивните програми. Да се дефинира што е реално, видливо и остварливо

Централна порака

Размислете за воздухот кој го дишете, водата која ја пиете, отпадот кој го создавате. Сето тоа од утре ќе зависи многу повеќе од Вашите градоначалници. Од нивната спремност навистина да и помогнат на животната средина. Слушнете ги нивните залагања за животна средина, за тоа како планираат да го заштитат нашето природно опкружување. Но и кажете им дека тие залагања нема да завршат со нивниот избор. Тогаш ќе започнат. И заедно, сите граѓани во заедницата ќе помогнат тие да се остварат. Размислете. Приказната не завршува со нивниот избор, тогаш почнува. Прашајте ги кандидатите за градоначалници дали знаат колку навистина се зелени?

Заклучоци:

Предлог пораката треба да се дискутира и коментира во текот на состанокот и преку ЕКО НЕТ, каде што ќе се постира во понеделник. Од финалната порака треба да произлезе слоганот на проектот. Се покануваат учесниците на НСМ како посетителите на ЕКО НЕТ да испратат идеи за предлог слоган. Најдобриот слоган (доколку е избран) добива книги во награден фонд од 150 Евра.

Извештај бр.10

Тема на дискусија:

Актуелни прашања за кои би лобирале кај идните градоначалници.

Учесници:

Бардул Марку, Ѓорѓиевска Александра, Зарински Зоран, Секуловска Зорица, Андонов Петар, Савковиќ Ратко, Љапова Татјана, Јакимовска Татјана, Ѓошевска Елена.

Целта на оваа работна група беше како ние како еколошки НВО треба да имаме платформа, стратегија со која ќе делуваме на следните актуелни прашања од областа на животната средина. Некои од овие прашања се универзални за секоја општина а додека некои се специфични за одредена општина во однос на проблемот со кој е засегната таа општина.

Нашата работна група излезе со неколку активности и прашања кои ќе бидат поставени пред локалните избори на идните градоначалници и тоа

1. Да се оформи фонд за финансирање и поддршка на проектите на еколошките НВО за заштита на животната средина.
2. Воведување на локална еколошка такса и овие средства да се влеваат во претходниот фонд.
3. Градоначалникот да формира еколошка локална инспекција и да стапат во функција еко патролите.
4. Формирање на сектор (работни тела) кои ќе се занимаваат со прашања од областа на животната средина.
5. Градоначалникот јавно да се декларира дека ќе се залага за имплементација на ЛЕАП.
6. Целосен пристап на јавноста до информации поврзани со заштитата и состојбата на животната средина.
7. Формирање на посебни фондови за хронично заболените како последица на загадената животна средина.
8. Градоначалникот да продолжи со спроведување на неговите и претходните активности од областа на унапредување на животната средина.
9. Формирање на кризно тело за справување на еколошките катастрофи во кои ќе учествуваат НВО секторот.

22 мај Струга

Записничар: Ѓорѓиевска Александра

Фацилитатор: Савковиќ Ратко

Извештај бр.11

Тема на дискусија:

Информирање на граѓаните за програмите на кандидатите за градоначалници од аспект на животната средина.

Учесници:

Маријана Иванова, Јана Никодиновска, Весна Стружанчева, Александра Димова, Јана Лозаноска, Алаксандра Танурова, Кирил Маневски.

Темата на оваа работна група беше иницирана од претставник од НПЕЦ ЕРИНА. Идејата беше да се пренесе искуството од претходните активности кои ЕРИНА ги има спроведено пред локалните избори 2000 и парламентарните избори 2002 година (Проектите Зелен глас 1 и Зелен глас 2). Овие проекти имаа за цел да ги информираат граѓаните за решенијата од областа на животната средина кои се нудат во програмите на кандидатите. ЕРИНА предложи годинава нивната иницијатива за проект Зелен глас 3 за претстојните локални избори, да се прошири со вклучување на други здруженија на граѓани.

Беше оценето дека постои потреба од анализа на програмите и нивно јавно презентирање преку медиумите и мрежата Еко-нет. Работната група имаше неколку предлози:

- Да се иницира заеднички проект на ЕРИНА, Проактива и Еко-мисија, со еден претставник од РГПЛИ. Проектот би се фокусираше на Скопје и единиците на локалната самоуправа кои ќе се дефинираат во склоп на град Скопје (веројатно, 7 единици).
- Да се иницираат исти вакви проекти во други општини во кои работи Милиеуконтакт.
- Да се оформи координативно тело кое ќе ја обедини работата на сите овие проекти.
- Да се размисли за два сегменти кои би се развиле како единствен проект или како два засебни проекти:
  - a) анализа на резултатите од спроведувањето на претходните програми на политичките партии кои ја добиле власта на претходните избори
  - b) анализа на новите програми за локалните избори 2004.

Цели:

Со овој проект би се постигнале следните цели:

- Информирање на граѓаните за програмите на кандидатите од аспект на животната средина.
- Транспарентност на кандидатите
- Подигнување на јавната свест и кај политичарите и кај граѓаните.

Извештај бр.12

Тема на дискусија:

Екологија-економија -локален развој.

Учесници:

Саздов Методија, Влатко Трпески, Владимир Карчицки, Ана Чоловиќ, Александар Кукулев, Катерина Поттиќ.

Запознавање на целиот бизнис сектор со локалните НВО-и. Презентирање на своите активности и можности.

Главен проблем е како да се поттикне локален развој.

Проблем со НВО-и, ниедна не дејствува како услужна организација.

Потребен е развој на НВО-и и обука за вршење услужни дејности.

Пример на услужни дејности (вршење проектен менаџмент, зелен маркетинг, мониторинг, развивање на консултански услуги за аспекти за животна средина.

НВОи треба да иницираат развој на МСП или развој на индивидуални земјоделци, пчелари, овоштари кои ќе се придржуваат кон одредени стандарди од аспектот на животната средина.

НВОи треба да иницираат средби од јавен интерес на локално, регионално, национално или можеби на меѓународно ниво на кои би се дискутирал локалниот развој и примери за одржливост.

Иницирање за формирање на национална лоби група која ќе лобира за одредени бенифиции (намалување на ДДВ, зелени кредити, намалување на комуналии, данокна профит, и др..) кај оние субјекти кои имаат инвестирано во животната средина.

Како локалните НВО-и да помогнат за да има повеќе зелени инвестиции?

Дефинирање на автентичности од локалната територија и иницирање на можности за одржливост (сувенири, предмети, разгледници)

Проблем со немање на стандарди за здрава храна, пакување, органско земјоделе и др.

Потребно е да се лобира кај локалните политичари и одредени министерства за донесување на стандарди кои ќе бидат по мерка на ЕУ.

Иницирање на активности на локално ниво за откуп на отпад.

Збратимени градови, дискусии од економски, социјален и одржлив карактер. Можности за инвестиции, партнерства, извоз.

Развој на Еко туризам и обука на населението за работи кои се потребни да се знаат (јазик, менаџмент, управување со пансиони, угостителство и др.)

Изготвување на рејтинг листа на компаниите според тоа кој колку ја загадува животната средина, кој колку инвестира во заштита на животната средина, инфомации за состојбата со инфраструктурата И машините.

Заклучоци:

Како главна цел би било обука на НВО-и за да можат преку вршење консалтинг услуги да развијат одржливост.

Следење на рејтингот на компаниите кој е еден вид маркетинг за нив (се разбира за оние кои се грижат за животната средина).

Оценување на средбата

Анализа на прашалникот за оценување на средбата:

1. Колку според Вас беше корисна оваа средба?

(заокружете):

одговори

☐	многу корисна	12
☐	корисна	10
☐	немам став	
☐	некорисна	
☐	воопшто некорисна	

Наведете една дискусија која ќе ви користат вам или на Вашата организација.

Најмногу:

- Актуелни прашања за новите градоначалници
- видови на обуки на НВО
- национални еко-конзорциуми
- економија-екологија
- важноста на комуникацијата во кампањата за локални избори
- спротивставување на политичките партии
- дискусиите во групи
- дискусиите околу иницијативите за здружување на НВО-ите со цел поголемо влијание
- контакт со медиуми на НВО-ите
- јавен настап на НВО против политичките партии
- информирање на граѓаните за програмите на кандидатите
- последната дискусија на Крис, презентацијата на новинарката на МИА
- формирање на коалиција
- начинот на презентирање на Крис-јасен, едноставен, привлечен и лесен за памтење
- НВО и политичарите

Најмалку:

- Екологија-економија
- сите се корисни
- политичарите со НВО
- нема таква
- воведот
- што да им се каже на кандидатите
- за одредување на локација на еко-кафуле

2. На кои активности / области на делување ќе се ангажира Вашата НВО во следниот период. Објаснете како!

- Во сите активности
- вклучување во кампањата на ЊГГЛЕ
- консултација на други НВО-и
- одржлива енергија
- координација на активностите на НВО-и
- локални избори - кампања насочена кон граѓаните и нивно информирање за програмата за животна средина на кандидатите
- локална кампања преку информирање на јавноста

- јас сум новинар
- кампања за позеленување на локалните избори
- значењето на квалитетот на животната средина и неговото влијание врз стандардот на живеење; јакнење на јавната свест за приоритирање на програмите во делот на животната средина
- актуелни прашања за кои би лобирале кај идните градоначалници
- во кампањата за озеленување на изборите со активно лобирање
- одржлив развој, преку спроведување на Агенда 21 - агенда за промени
- на лобирање кај градоначалниците ќе ги користиме сите методи за подобра животна средина
- локалните избори во 2004, се уштен е сме конкретизирале како
- ќе се фокусира идните кандидати за градоначалници во иднина да се залагаат повеќе во областа на животната средина
- создавање на регионални центри

3. Што мислите за Методот на отворен простор што се користеше на средбата?

- Ми се допадна многу
- беше интересен и практичен за работа (ОК)
- мислам дека методот е одличен, продуктивен и секој има право на свое мислење
- продуктивна метода
- многу корисен и креативен
- еден од подобрите со кои сум работел на сесиите
- добар, но и за време на работните групи требаше да седиме во круг и без маси, ќе се испиташе ефектот директно
- функционира
- убав е
- добар е, но многу зависи и од учесниците
- одличен е, ги зближува учесниците, опуштен и пристапен за секого
- мислам дека методот беше многу корисен и ефективен
- браво дечки
- доста релаксирана техника (метода), непосредна во која секој може да се искаже
- прилично корисен, веќе сум го практикувала на два претходни семинари
- ОК дава процор за креативност, за излегување од шемата и за давање поширок придонес од учесниците
- ОК
- добар е, дава резултати, флексибилен, продуктивен
- супер е
- супер-одличен
- одличен
- одлична можност за искажување на ставовите и прибирање корисни информации
- многу успешен метод

4. Како го оценувате Вашиот придонес во работата на работните групи?

- Одличен
- задоволителен
- коректен, доволен, активен
- 50 %
- кратко време
- нови идеи и нови гледања на оваа проблематика
- 4
- мислам дека дадов конкретни иницијативи и предлози

- солиден
- скромн, но во поедини дискусии концизен
- мислам дека имаше големо влијание врз насоката на дискусиите
- добро
- среден до низок, со оглед на степенот на образование (студент-апсолвент) во смисла на учество во активности што засегаат закони, администрација и сл., а со многу поголеми познавања во конкретна и применета заштита на животната средина
- среден
- убав
- позитивен
- добар
- активен и продуктивен
- не сум самобендисан, но го дадов мојот максимален ангажман-волонтерски
- среден придонес
- одличен
- се надевам добар
- активно учествував во работата

5. Дајте друг коментар за оваа средба кој сметате дека е значаен?

- поголема масовност
- се си имаше свое место и беше корисно, не се издвојува
- немам коментар
- немам
- да бидат застапени ист број на учесници од НВО, а не од некаде тројца, а од други само еден.Зар не се грижине исто за животната средина.Сите НВО сме исти, а на привилигирани.Догодина поправете го бројот.
- мислам дека не треба сите новини и искуства да се преземаат од други земји априори бидејќи секој човек и секоја земја си имаат свои специфичности
- прекратко
- формуларите да ги печатите двострано да штедите на хартија
- доволно зачинета со забава, добар и пристоеен престој, генерално одлично
- добар менаџмент- силно движење
- добра организација, добри тренери, добри учесници
- превозот требаше да биде поинаку организиран, беше долг и исцрпувачки
- храната требаше да биде подобра, вегетаријанци не јадат исклучиво кашкавал!
- навременост- точност
- но комент